

Освіта

Галузевий е-дайджест проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС)

Жовтень 2016

 Новини**Проект Закону України «Про освіту» прийнято у першому читанні**

06 жовтня 2016 року Верховна Рада України прийняла за основу в першому читанні законопроект №3491-д «Про освіту».

За документ проголосували 277 парламентарів. Зокрема, законопроектом передбачається встановити мінімальний оклад кваліфікованих педагогічних працівників у 3 мінімальні заробітні плати з 2018 року.

При цьому робота педагогічних і науково-педагогічних працівників оплачується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів засновників, власних надходжень навчальних закладів, грантів.

Згідно з проектом Закону, кожні 5 років передбачена сертифікація педагогів, яка проводиться з метою оцінки їх здатності проводити педагогічну діяльність відповідно до професійних стандартів. За її результатами працівникові присвоюється певна кваліфікаційна категорія, про що видається відповідний сертифікат. Планується встановити, що посадовий оклад педагогічного працівника кожної наступної кваліфікаційної категорії підвищується на 10%. При цьому оклад науково-педагогічного працівника (асистента кафедри) встановлюється в обсязі більшому на 25% від посадового окладу педагогічного працівника низькою кваліфікаційної категорії. Проектом закону пропонується передбачити, що педагогічним і науково-педагогічним працівникам встановлюються щомісячні надбавки за вислугу років: понад 3 роки - 10%; більше 10 років - 20%; більше 20 років - 30% посадового окладу.

При цьому установа освіти має право за рахунок власних доходів та інших джерел, не заборонених законодавством, встановлювати педагогічним працівникам доплати, надбавки, премії та інші види заохочень. Педагогічним і науково-педагогічним працівникам за рахунок власних надходжень навчальних закладів може надаватися матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань, а також встановлюються доплати за наукові ступені і вчені звання. Крім того, документом пропонується забезпечити право вибору в освіті, зокрема право вибору навчального закладу і форми отримання освіти. Також проектом закону визначено гарантії доступу до позашкільної освіти тощо.

Нагадуємо, що Асоціація міст України долучалась до обговорення цього Законопроекту, що є доопрацьованим із урахуванням висновків Асоціації міст України. Прийняття Верховною Радою України за основу цього законопроекту є важливим кроком у реформуванні галузі та виведенні її на міжнародний освітній простір.

Доступ до джерела: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rada-prinyala-osnovu-novuyu-redaktsiyu-zakonoproekta-1475750219.html>

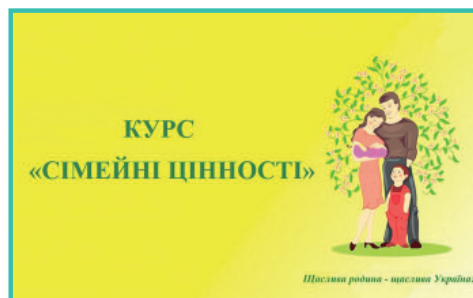
Міністр освіти і науки дала доручення ІМЗО терміново перевірити навчальну програму курсу «Сімейні цінності» та матеріали до неї - перевірка може стати підставою скасування грифу

Навчальна програма курсу «Сімейні цінності», що була схвалена Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти у 2012 році, та матеріали до неї будуть перевірені на предмет науковості та недискримінації. Таке доручення Інституту модернізації змісту освіти дала Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич.

МОН наголошує, що вважає своїм обов'язком дотримання принципів науковості та недискримінації. Оскільки у ЗМІ поширюється інформація, що, схвалена Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти у 2012 році, навчальна програма курсу «Сімейні цінності» та матеріали до неї не відповідають цим принципам, була здійснена перевірка.

Як повідомила Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, за результатами перевірки навчальній програмі курсу «Сімейні цінності» скасовано гриф МОН.

Джерело: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/10/28/ministr/>

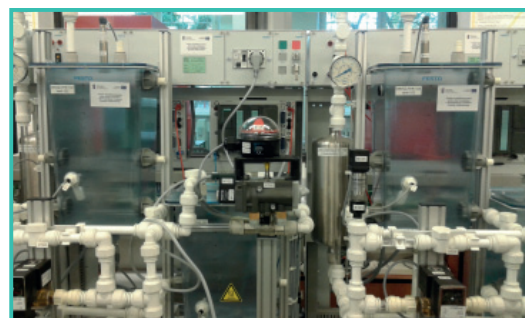
Новини міжнародного досвіду

Професійна освіта Польщі: діалог із експертами

З 24 по 27 жовтня 2016 року делегація освітян України на чолі з представниками Міністерства освіти і науки України здійснила навчальний візит до Польщі, під час якого вивчила досвід діяльності професійних навчальних закладів. Під час зустрічі обговорювались питання фінансування та управління закладами професійної освіти, познайомились зі змістом професійного консалтингу, програмами професійного навчання, умовами проведення незалежних іспитів. Представники української сторони відвідали Інститут освітніх досліджень, Товариство польського ремесла, Групу ліцейних та технічних навчальних закладів №1, Центр практичного навчання у м. Варшаві, а також вивчили досвід функціонування Лодзького центру вдосконалення вчителів і практичного навчання (м. Лодзі).

Під час зустрічі спілкувались із експертами, керівниками навчальних закладів, а саме: Ришардом Скавінські, Єжи Белецькі, Богданом Крушакіним, Зеноном Ленковські, Здіславом Юркевіч, Данотою Войтович, доктором наук Агнешкою Хлонь-Доміньчак, доктором наук, зарубіжним членом Національної академії наук України Францішком Шльосек, Йолянтою Косаковською, Славоміром Каспшаком, Янушем Моосом. Наприкінці візиту відбулась зустріч із представниками Міністерства народної освіти в Польщі.

Професійна освіта в Польщі здобувається на базі 8 річної освіти після навчання у гімназії. Учні продовжують здобувати загальну середню освіту у професійних навчальних закладах на I курсі, оскільки одним із завдань школярів є складання МАТУРИ (атестату за курс загальної середньої школи).

Педагоги привчають вихованців висловлювати свої думки не тільки під час вивчення загальноосвітніх предметів, а й предметів професійної складової. Учні протягом навчання у професійному навчальному закладі мають скласти декілька екзаменів, що проводяться Округною екзаменаційною комісією. Іспити відбуваються у форматі, схожому на формат ЗНО в Україні. Завдання складаються Центральною екзаменаційною комісією, що є вищим органом у проведенні іспитів. Тестова частина спрямована на перевірку теоретичних знань учнів, натомість практична частина завдань передбачає аналіз відповідності спеціальності. Для обдарованих дітей, які стали переможцями олімпіад, тестову частину завдань зараховують автоматично з найвищим балом. Виконання практичної частини вимагає значної матеріально-технічної бази. Так, наприклад, для слюсаря автомашин готується завдання відремонтувати зламану машину. Саме тому школа, на базі якої проводяться іспити, має одержати повноваження на проведення кваліфікаційного іспиту від Округної екзаменаційної комісії (дозвіл є чинним протягом трьох років).

Цікавим є те, що облік екзаменаторів ведеться Округною екзаменаційною комісією. Вчитель, який навчав учня, не може приймати в нього іспит. Екзаменатори мають пройти курсове навчання щодо правил проведення іспитів. Відповідно до законодавства Польщі результат екзамену є остаточним і в судовому порядку не оскаржується.

Диплом після закінчення закладу професійної освіти одержують лише ті, хто має всі свідоцтва, що вимагаються професією, та склали МАТУРУ.

Важливою є співпраця закладів професійної освіти з роботодавцями. У Польщі існують 34 недержавні, приватні ремісничі навчальні заклади, що мають ліцензію й одержують гроші на навчання дітей із державного бюджету через відповідні органи місцевого самоврядування. Учні навчаються у ремісника на I курсі 2 дні, а 3 дні навчаються теорії в закладах професійної освіти; на II-III курсах навпаки. Витрати, пов'язані з навчанням у ремісника, бере на себе роботодавець. Цікавим є факт, що за 3 роки навчання він може повернути собі 45% витрачених коштів із податкового фонду органу місцевого самоврядування, якщо напише відповідну заяву та підготує необхідний пакет документів. Для допомоги таким ремісникам-роботодавцям створюються професійні гільдії. Після навчання випускники таких професійних навчальних закладів уже працевлаштовані.

У Польщі надзвичайно популярними стають професії техніка-мехатроніка та техніка-інформатика, для цього навчальні заклади мають потужну матеріально-технічну базу (фото додається).

Заробітна плата педагогічних працівників закладів професійної освіти залежить від рівня їхньої кваліфікації, що міститься у карті вчителя. Так, молодий спеціаліст одержує 1850 злотих (12950 грн.), вчитель вищої категорії – 3100 злотих (21700 грн.). Директор одержує в середньому 6000-7000 злотих (42000 – 49000 грн.). Органи місцевого самоврядування, як і в Україні, мають можливість встановлювати надбавки всім категоріям працівників залежно від результатів їхньої праці.

Держава оплачує 93% від потреби на навчання дітей у закладах професійної освіти, іншу частину дофінансовує гміна (орган місцевого самоврядування).

Досвід, що, на думку експерта Асоціації міст України, варто перейняти від Польщі в системі професійної освіти:

1. Оснащення закладів професійної освіти сучасною матеріально-технічною базою.
2. Запровадження спеціальності «мехатроніка».
3. Механізми відшкодування витрат роботодавцям за дуальне навчання дітей та напями їхньої співпраці із закладами професійної освіти.
4. Залучення інвестицій шляхом участі у різних проектах.
5. Забезпечення проведення незалежних іспитів.
6. Приведення законодавства України до європейських норм.
7. Видача документів про професійну освіту, що б визнавались іншими країнами.

Підготовлено Центром аналізу та розробки законодавства Асоціації міст України

Законодавство

Уряд схвалив проект Закону «Про професійну освіту»

5 жовтня 2016 року на засіданні Кабінету Міністрів України було схвалено проект Закону «Про професійну освіту», розроблений Міністерством освіти і науки України.

Проект Закону був представлений Міністром освіти і науки України Гриневич Л. М. Нормативно-правовий акт має урегулювати відносини в сфері професійної освіти. Нагадуємо, що в липні цього року Асоціація міст України брала участь в обговоренні проекту цього Закону та надіслала до Міністерства освіти і науки України офіційний висновок про погодження проекту з урахуванням рекомендацій.

Цей законопроект є альтернативним, оскільки у Верховній Раді України вже зареєстровано проект Закону «Про професійну освіту» (реєстр. № 5160), поданий народними депутатами Д. Добродомовим, Б. Матківським, О. Мусієм та ін.

Консультації

? Поясніть положення ст. 90 проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» в частині поняття «на умовах регіонального замовлення»

! Міністерством освіти і науки України станом розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення методичних рекомендацій щодо формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів, фахівців». Наразі цей документ проходить погодження у всіх заінтересованих сторін, зокрема в Асоціації міст України.

Регіональне замовлення – термін, що введений із метою забезпечення механізму формування замовлення на підготовку робітничих кадрів, фахівців у закладах професійно-технічної освіти з урахуванням регіональних потреб у кадрах на регіональному ринку праці. Подаємо тлумачення терміна «регіональне замовлення».

Регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів, фахівців (далі – регіональне замовлення) – засіб регулювання задоволення потреб економіки регіону та суспільства у кваліфікованих кадрах, забезпечення конституційного права громадян на здобуття освіти відповідно до їхніх покликань, інтересів та здібностей.

Регіональне замовлення формуватиметься Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, департаментами (управліннями) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за поданням професійно-технічних навчальних закладів, погодженням регіональних рад професійно-технічної освіти та міських рад з урахуванням прогностичних показників потреби у кадрах на регіональному ринку праці (далі – прогностичні показники) та обсягів видатків бюджетів Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів та бюджетів міст Києва та Севастополя на зазначені цілі.

Підготовлено Центром аналізу та розробки законодавства Асоціації міст України

Коментарі експертів

Прийняття за основу Верховною Радою України проекту Закону України «Про освіту»: головні акценти із уст Міністра освіти і науки України

За матеріалом інтерв'ю кореспондента видання «Освіта України» з Міністром освіти і науки України Лілією Михайлівною Гриневич:

За кілька днів до голосування за законопроект «Про освіту» Міністр освіти і науки Лілія Гриневич зустрілася із журналістами та розповіла про основні вектори реформування освітньої галузі, які передбачаються законопроектом.

– Закон «Про освіту» – не тільки про школу, – наголошує Лілія Михайлівна. – Він про систему освіти в цілому, починаючи від дошкільної і завершуючи освітою дорослих. Він і про зміну принципів фінансування, і про зміну статусу педагогічних працівників, і про зв'язок із ринком праці.

Питання фінансування

Про що говорять опоненти закону? Зазвичай не критикують його суть, кажуть, що він потребуватиме багато коштів з українського бюджету. Наводять різні показники – наприклад, 150 мільярдів гривень. Це не відповідає дійсності, бо всі додаткові видатки для впровадження цього закону не потрібні одразу – є перехідні положення, які визначають, що має відбуватися щороку. Адже зрозуміло, що з бюджету не можуть виділити велику суму одразу, тим більше – у країні, в якій триває війна і 5% ВВП іде на підтримку обороноздатності. 12-й рік навчання, що коштуватиме додатково 4 мільярди гривень, з'явиться в 2029–2030 навчальному році.

Я не втомлююся повторювати, що без інвестицій реформ не буває. Неправильно, коли реформу сприймають лише як оптимізацію мережі. В освіту і людський ресурс треба інвестувати, таким шляхом пішли Сінгапур, Південна Корея і всі ті країни, які здійснили прорив у економіці, зробивши її інноваційною.

Соціальний статус – це зарплата...

У законі визначений соціальний статус учителя. Його праця повинна оцінюватися на рівні трьох мінімальних заробітних плат. Цей показник кореспондується з показниками передових країн. Але сьогодні стан нашої економіки не дозволяє забезпечити такий рівень заробітної плати. Тому ми до нього йтимемо повільно, етапами. У перехідних положеннях законопроекту записано просування по тарифній сітці. Цьогоріч ми це робимо – на два тарифні розряди вгору. Я вважаю, що це – одна з найбільших перемог. Так, вища школа починає оплачуватися з 15-го тарифного розряду, а наші вчителі й вихователі – з 8-го по 12-й. Тобто між учителем найвищої кваліфікації й молодим викладачем у виші було ще два розряди!

Робилися різні доплати, надбавки за престижність. Але ці надбавки можна давати, можна забирати, можна – змінювати їх обсяг. Для нас важливо законодавчо зафіксувати підвищення соціального статусу.

У вчителя з посадового окладу відповідно до тарифного розряду розраховуються усі надбавки – за вислугу років, за перевірку зошитів, за кабінети тощо. У результаті, якщо ми просуваємо тарифні розряди, посадовий оклад зростає орієнтовно від 300 до 700 гривень – залежно від кваліфікації вчителя. Але на зарплаті це відбивається вагомніше – вона збільшуватиметься орієнтовно із 500 до 1200 грн.

Підвищення на ці два тарифні розряди коштуватиме державному бюджету в 2017 році приблизно 4,5 мільярда гривень в освітній субвенції. Орієнтовно до 2 мільярдів гривень мають виділити місцеві бюджети для працівників, які не фінансуються з освітньої субвенції – тих, хто працює в дошкільній і позашкільній освіті. Професійно-технічна освіта в наступному році отримає субвенцію на здобуття загальної середньої освіти – 1,6 мільярда гривень.

...і довіра

Соціальний статус учителя залежить не тільки від зарплати, а й від ставлення суспільства. Ми вважаємо, що освітянам потрібно більше довіряти. Нині всі отримують освітні програми і навчальні плани, яких дуже строго повинні дотримуватися. Будь-яка авторська програма фактично має затверджуватися на рівні МОН. У рамках Концепції нової української школи стандарти освіти будуть виписані в очікуваних результатах навчання у оцінці досягнень учнів, а не в змісті освіти – яку тему за якою ти маєш вивчати.

Наше завдання – виписати очікувані результати навчання в кінці кожного класу, кожного етапу навчання. Учитель має право обирати самостійно, як він отримає такий результат. Звісно, ми розробимо типові навчальні програми, адже самостійне їх створення для вчителя є викликом, не кожен до цього поки готовий. Але якщо педагог захоче запровадити щось нове, то він матиме можливість це зробити, в нього буде ця педагогічна свобода.

Не зможе прийти жоден інспектор і запитати: чому ви сьогодні вчите таку тему, а не ту, що в календарному плані? Чи чому ви вивели дітей на вулицю під час уроку математики? Якщо вчитель вважає, що таким чином він краще зможе пояснити матеріал, треба робити саме так, – це його право.

Я знаю, що у нас є багато творчих педагогів, але вони були «затиснуті» в рамки. Ми також

повинні стимулювати вчителів за допомогою медіа – є багато цікавих особистостей, які можуть давати корисні поради батькам, проводити педагогічні консультації. Їх треба показувати, про них потрібно писати. Саме вони є тими агентами змін, які донесуть суть реформи до інших вчителів, батьків – суспільства.

При розширенні місцевих повноважень завжди централізується контроль за якістю. І відповідно до норм, закладених у проект Закону «Про освіту», на базі Державної інспекції навчальних закладів має бути створено Агентство забезпечення якості освіти, до повноважень якого ввійдуть питання й акредитації (крім вищої освіти). Цей орган інспектуватиме не методики, а відповідність результатів навчання стандартам. Це зовсім переорієнтовує процес, адже нині численні методисти методичних центрів часто приходять і контролюють учителя, а ще більше – його папери, що зобов'язує педагога займатися зайвою «паперотворчістю».

Методичні інституції на місцях повинні надавати вчителю методичну допомогу – в розвитку компетентнісного підходу до навчання, нових методик. Ці інституції мають стати осередками нової педагогічної думки.

Сертифікація вчителів буде добровільною. Вона передбачатиме зовнішню частину – тестову, – яку ще треба розробити, адже тести повинні бути валідними. А також – внутрішню частину, коли за допомогою опитування колег-учителів, батьків, а можливо – і старшокласників, ми подивимося на результативність роботи педагога. Тож коли приймуть закон, то 2017 рік стане роком створення, розробки й апробації сертифікації. І вже після цього треба буде у бюджеті на наступні періоди закладати кошти на виплату надбавок – як записано у законі, сертифіковані вчителі отримують двадцятивідсоткову надбавку.

Провідники змін

Упровадження сертифікації полягає не тільки в мотивації найкращих, а й у просуванні ідеї реформи. До першого класу Нової української школи діти повинні піти у 2018–2019 навчальному році. А що робити тим, які зараз навчаються у школі? Для мене важливо, аби зміни відбувалися вже сьогодні. Ми оновили програми для початкової школи, тепер переглядатимемо програми базової школи і запропонуємо їх оновлення у новому навчальному році. Для нас важливо, щоб учителі стали провайдерами, агентами змін, які розуміють, що таке компетентнісні методики викладання, володіють за ними, в рамках сертифікації можуть продемонструвати такі методики, поділитися ними.

В освіті недостатньо запропонувати реформу «згори», адже вона завжди зустрічається з опором. Наприклад, оновлення програм початкової школи не було реформою «згори». Воно було «вистраждане» знизу найактивнішими вчителями, батьками. І навіть ця реформа зіткнулася з опором, але вона має і підтримку. Нам важливо, щоб найкращі вчителі, яких ми виявимо під час сертифікації, потім підтримували реформи. А інші педагоги переймали найкращий досвід. Адже вони краще послухають свого колегу про перевагу тих чи інших змін, ніж коли їм про це говоритиме хтось «згори» і диктуватиме, що їм робити. У результаті цієї сертифікації я очікую певних змін на місцях. Є 440 тисяч педагогічних працівників, багато з яких мають застарілу «рамку» викладання – вони все життя працювали у знаннєвій школі. Є й такі, хто вже сьогодні використовує сучасні методики. Працювати їм непросто, бо такі методики – дослідницькі, проектні – потребують більше навчального часу. Працювати по-старому значно простіше: прийшов, розповів, а учні потім відтворили інформацію. Але ж такий підхід не формує компетентності, а тільки дає знання, які треба відтворити на екзамені. Ідея усіх провідних систем світу, які у дослідженні Міжнародної програми з оцінювання освітніх досягнень учнів (PISA) мають високі показники, – орієнтування на формування компетентностей. Джерел знань нині багато, головне – це сталі вміння користуватися інформацією, критично її аналізувати, ефективно її використовувати. Потрібно навчити дітей, як поводити себе у дорослому житті, як ставитися до кожної ситуації. От, наприклад, дитина чи підліток стикається з проблемою – ми повинні навчити одразу націлюватися на її вирішення, а не ховатися від неї. Такий підхід може забезпечити кожній людині особисту і професійну самореалізацію у житті.

Відповідальність місцевої влади

З 1 січня по 1 липня цього року органи місцевого самоврядування отримали у свої бюджети на 123 мільярди більше, ніж за аналогічний період минулого року. При цьому професійно-технічну освіту, річний обсяг фінансування якої становить 5,5 мільярда гривень, не всі дофінансовують у повному обсязі. Є випадки, коли кошти лежать на депозитному рахунку, а

міська рада не виплачує зарплату працівникам ПТО.

Такі приклади демонструють, що органи місцевого самоврядування не завжди усвідомлюють, які повноваження вони повинні виконувати. І невідповідально ставляться до фінансування освіти. Нині ця ситуація може поглиблюватися: тепер освітня субвенція (а зараз триває гостра дискусія щодо бюджету) передбачатиме оплату праці педагогічних працівників. А за утримання закладу мають заплатити місцеві бюджети. І особисто для мене це є тривожною ситуацією, бо доходи між бюджетами розподілені нерівномірно. Є міста, які мають величезну дохідну частину, а є і дуже бідні. Нині передбачено 14,9 мільярда гривень додаткових дотацій місцевим бюджетам, якщо їх дохідна частина буде замалою для того, щоб утримувати заклади освіти й охорони здоров'я. Важливо зрозуміти чіткі правила розподілу цих дотацій, аби не чекати, доки у школі відключать тепло і стане холодно, й аж тоді вони отримають дотацію. Це великий виклик: у процесі децентралізації перейти на цивілізовані рейки фінансування і відповідальності органів місцевого самоврядування.

Я вважаю, що громада має брати під контроль діяльність свого керівництва. Під час виборів є активна комунікація між виборцями і владою, а щойно вибори проходять, влада починає жити своїм життям, виборці – своїм. Це неправильно. Має бути прозорий бюджет, у якому були б показані доходи, витрати, заборгованості й недофінансованості по заробітній платі, – це мало би бути на веб-сторінці органу місцевої адміністрації, щоб громада могла контролювати використання фінансів місцевою владою.

Початок великої роботи

«Про освіту» – це фундаментальний закон, який потребує не тільки подальшого прийняття підзаконних актів, а і правок до чинних законів. Доведеться вносити зміни до Закону «Про дошкільну освіту», писати новий закон про загальну середню освіту, будуть зміни до Закону «Про вищу освіту», необхідно буде прийняти вже розроблений законопроект «Про професійну освіту», має з'явитися новий закон про освіту дорослих. Окрім цього, потрібна величезна кількість постанов Кабінету Міністрів України. Тобто прийняття цього закону запустить для міністерства велику і «мозольну» працю. Ми також створюватимемо зовнішні робочі групи, до яких запросимо фахівців, готових самовіддано працювати, і напрацюватимемо нову нормативно-правову базу.

Будуть потрібні нові підручники і навчальні матеріали. Наша ідея полягає в тому, аби створити велику електронну платформу навчальних матеріалів і методик компетентнісного навчання. Така платформа потрібна і для дистанційного навчання дітей на тимчасово непідконтрольних Україні територіях та в окупованому Криму. Щоб діти звідти мали змогу вступати до наших вишів, ми повинні організувати хоча б вивчення українознавчого компонента.

У травні 2017 року ми плануємо презентувати нові державні стандарти початкової школи. Потім оберемо мережу пілотних шкіл, які їх апробуватимуть. У наступному навчальному році повинна розпочатися масштабна перепідготовка вчителів початкової школи – тих, котрі навчатимуть першо-класників нової української школи.

Джерело: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/interview/2016/10/10/liliya-grinevich-vazhливо,-shhob-uchiteli-stali-agentami-zmin/>